

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

RAPPORT VAN BEVINDINGEN ONDERZOEK NAAR DE KWALITEITSVERBETERING

De Schakel

Plaats : Amstelveen
BRIN nummer : 03HT|C1
Onderzoeksnummer : 288848
Datum onderzoek : 29 maart 2016
Datum vaststelling : 6 juni 2016

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	5
2	BEVINDINGEN	7
3	TOEZICHTARRANGEMENT	14

1 INLEIDING

De Inspectie van het Onderwijs heeft op 29 maart 2016 een onderzoek naar de kwaliteitsverbetering uitgevoerd op SBO De Schakel. Daarbij is gekeken naar de kwaliteit van het onderwijs en naar naleving van wet- en regelgeving. De aanleiding voor dit onderzoek was het volgende.

Tijdens het kwaliteitsonderzoek dat is uitgevoerd op 22 januari 2015 stelde de inspectie tekortkomingen vast in het onderwijsleerproces, de kwaliteitszorg en de naleving van wettelijke vereisten op SBO De Schakel. Deze zijn beschreven in het inspectierapport dat is vastgesteld op 1 april 2015. De kwaliteit van het onderwijs is toen als zwak beoordeeld en de inspectie heeft haar toezicht geïntensiveerd. Om na te gaan of de eerder vastgestelde tekortkomingen zijn opgeheven en de kwaliteit van het onderwijs weer voldoende is, heeft de inspectie nu een afsluitend onderzoek naar de kwaliteitsverbetering uitgevoerd.

Conform de uitgangspunten van het programmatisch handhaven onderzoekt de inspectie tevens standaard of wordt voldaan aan bepaalde wettelijke voorschriften.

Toezichthistorie

In 2010 is een kwaliteitsonderzoek uitgevoerd, waarbij verbeterpunten op de gebieden van leerstofaanbod, tijd, afstemming, begeleiding, zorg en kwaliteitszorg zijn vermeld. Bij het verificatieonderzoek in 2013 is borging als een tekortkoming naar voren gekomen. In 2015 heeft de inspectie een bezoek in het kader van het landelijk stelselonderzoek omgezet in een kwaliteitsonderzoek vanwege geconstateerde risico's voor de kwaliteit van het onderwijs. Dit kwaliteitsonderzoek heeft geleid tot een aangepast arrangement zwak vanwege tekortkomingen op belangrijke onderdelen van het onderwijsleerproces.

Onderzoeksopzet

Het onderzoek bestond uit de volgende activiteiten:

- Een controle van de aanwezigheid van de schoolgids en het schoolplan.
- Een toets op de aanwezigheid van informatie over enkele wettelijke verplichte onderdelen in de schoolgids en het schoolplan.
- Een controle op de onderwijstijd die de school heeft gepland.
- Onderzoek en analyse van jaardocumenten en gegevens over de school die bij de inspectie aanwezig zijn.

- Analyse van documenten die betrekking hebben op zelfevaluatie-activiteiten van de school en van andere documenten die de school voorafgaand aan het schoolbezoek heeft toegestuurd of tijdens het onderzoek ter beschikking stelde, te weten school(jaar)plan 2015-2016, school(jaar)plan 2016-2017, schoolzelfevaluatie 2015-2016, ondersteuningsplan 2015-2016, handleiding leerstofplanning, taalbeleidsplan 2015-2017 en enkele ontwikkelingsperspectieven, groepsoverzichten en groepsplannen.
- Schoolbezoek, waarbij in alle groepen de onderwijspraktijk is geobserveerd door het bijwonen van lessen Nederlandse taal en rekenen en wiskunde.
- Gesprekken met de directie en de intern begeleiders over de kwaliteit van de indicatoren.
- Een gesprek met leraren. Een eindgesprek met de directie en een vertegenwoordiging van het bestuur, na afloop van het schoolbezoek.

Tijdens het onderzoek beoordeelde de inspectie indicatoren van de volgende aspecten: opbrengsten, leerstofaanbod, didactisch handelen, afstemming, zorg en begeleiding en kwaliteitszorg.

Toezichtkader

De inspectie heeft zich bij haar onderzoek onder andere gebaseerd op het Toezichtkader po/vo 2012 en de notitie Analyse en waarderingen van opbrengsten primair onderwijs. Beide documenten zijn te vinden op www.onderwijsinspectie.nl.

Opbouw rapport

In hoofdstuk 2 staan de bevindingen uit het onderzoek naar de onderwijskwaliteit en de wettelijke vereisten. Dit wordt gevolgd door een beschouwing waarin het oordeel van de inspectie wordt toegelicht en waar mogelijk de schoolontwikkeling in samenhang wordt beschreven. Hoofdstuk 3 geeft het toezichtarrangement weer.

2 BEVINDINGEN

2.1 Kwaliteits- en nalevingsprofiel

In onderstaande tabellen vermeldt de inspectie welke indicatoren in dit onderzoek zijn betrokken en tot welke bevindingen het onderzoek heeft geleid. De nummering in de tabellen verwijst naar het volledige waarderingskader primair onderwijs 2012. Indicatoren die bij een kwaliteitsonderzoek de doorslag geven of een school (zeer) zwak is, de zogeheten normindicatoren, zijn gemarkeerd met een asterisk. Voor een overzicht van alle normindicatoren zie het Toezichtkader po/vo 2012 op www.onderwijsinspectie.nl. De bevindingen zijn weergegeven in de vorm van een score. De score geeft aan in welke mate de betreffende indicator gerealiseerd is.

Legenda:

1. slecht
2. onvoldoende
3. voldoende
4. goed
5. niet te beoordelen (alleen bij opbrengsten)

Daarnaast heeft de inspectie enkele controles uitgevoerd op bepaalde standaard gecontroleerde wettelijke voorschriften. Of de school wel of niet voldoet aan deze wettelijke vereisten wordt tot uitdrukking gebracht met de score 'ja' of 'nee'.

Opbrengsten		1	2	3	4	5
1.1*	(SBO) De resultaten van de leerlingen aan het eind van de speciale basisschool liggen ten minste op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie mag worden verwacht.					•

Leerstofaanbod		1	2	3	4
2.1*	Bij de aangeboden leerinhouden voor Nederlandse taal en rekenen en wiskunde betreft de school alle kerndoelen als te bereiken doelstellingen.			•	
2.2*	De leerinhouden voor Nederlandse taal en voor rekenen en wiskunde worden aan voldoende leerlingen aangeboden tot en met het niveau van leerjaar 8.			•	
2.3	De leerinhouden in de verschillende leerjaren sluiten op elkaar aan.			•	

Leerstofaanbod		1	2	3	4
2.4*	De school met een substantieel aantal leerlingen met een leerlinggewicht biedt bij Nederlandse taal leerinhouden aan die passen bij de onderwijsbehoeften van leerlingen met een taalachterstand.			•	

Didactisch handelen		1	2	3	4
5.1*	De leraren geven duidelijke uitleg van de leerstof.			•	
5.2*	De leraren realiseren een taakgerichte werksfeer.			•	
5.3*	De leerlingen zijn actief betrokken bij de onderwijsactiviteiten.		•		

Afstemming		1	2	3	4
6.1	De leraren stemmen de aangeboden leerinhouden af op verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.			•	
6.2	De leraren stemmen de instructie af op verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.			•	
6.3	De leraren stemmen de verwerkingsopdrachten af op verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.			•	
6.4	De leraren stemmen de onderwijstijd af op verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.			•	

Begeleiding		1	2	3	4
7.1*	De school gebruikt een samenhangend systeem van genormeerde instrumenten en procedures voor het volgen van de prestaties en de ontwikkeling van de leerlingen.			•	
7.2	De leraren volgen en analyseren systematisch de voortgang in de ontwikkeling van de leerlingen.		•		
7.3*	(SBO) De school stelt bij plaatsing voor iedere leerling een ontwikkelingsperspectief vast.			•	
7.4*	(SBO) De school volgt of de leerlingen zich ontwikkelen conform het ontwikkelingsperspectief en maakt naar aanleiding hiervan beredeneerde keuzen.		•		

Zorg		1	2	3	4
8.1	De school signaleert vroegtijdig welke leerlingen zorg nodig hebben.			•	
8.2	Op basis van een analyse van de verzamelde gegevens bepaalt de school de aard van de zorg voor de zorgleerlingen.		•		
8.3*	De school voert de zorg planmatig uit.			•	
8.4	De school evalueert regelmatig de effecten van de zorg.			•	

Kwaliteitszorg		1	2	3	4
9.1	De school heeft inzicht in de onderwijsbehoeften van haar leerlingenpopulatie.			•	
9.2	De school evalueert jaarlijks de resultaten van de leerlingen.			•	
9.3	De school evalueert regelmatig het onderwijsleerproces.			•	
9.4	De school werkt planmatig aan verbeteractiviteiten.			•	
9.5	De school borgt de kwaliteit van het onderwijsleerproces.			•	
9.6	De school verantwoordt zich aan belanghebbenden over de gerealiseerde onderwijskwaliteit.			•	

Wet- en regelgeving		Ja	Nee
NT1A	De inspectie is in het bezit gesteld van de geldende schoolgids (art. 16, lid 2 en 3, WPO).	•	
NT1B	In de schoolgids is informatie opgenomen over een of meer standaard gecontroleerde onderdelen (art. 13 WPO).	•	
NT2A	De inspectie is in het bezit gesteld van het geldende schoolplan (art. 16, lid 1 en 3, WPO).	•	
NT2B	In het schoolplan is informatie opgenomen over een of meer standaard gecontroleerde onderdelen (art. 12 WPO).	•	
NT4A	Er is voldoende onderwijstijd geprogrammeerd om te kunnen voldoen aan de daarvoor gestelde minima (art. 8, lid 7 onder b, WPO).	•	

2.2 Beschouwing

Algemeen beeld

De inspectie concludeert dat het onderwijs op De Schakel weer van voldoende kwaliteit is. Op het gebied van aanbod en afstemming zijn er geen tekortkomingen meer. Ook de kwaliteitszorg is geheel op orde. Basis voor deze positieve ontwikkeling is de sterke focus het afgelopen jaar op drie veranderthema's, te weten didactisch handelen, handelingsgericht werken en taalontwikkeling. Zo toont het creëren van een mooie taalrijke leeromgeving aan dat de focus op het veranderthema taalontwikkeling heeft gelegen.

Er zijn echter ook nog punten die om verbetering vragen. Op de eerste plaats betreft dat de actieve betrokkenheid van de leerlingen. Hoewel de school het afgelopen jaar nadrukkelijk interventies heeft uitgevoerd om de betrokkenheid van de leerlingen te verhogen, wat ook zichtbaar is in de verbetering van de afstemming, is met name de betrokkenheid van de leerlingen tijdens de (klassikale) instructie nog onvoldoende. Op de tweede plaats moeten de ontwikkelingsperspectieven, die in vergelijking met het vorige onderzoek

kwalitatief zijn verbeterd, nog meer sturing geven aan een plannend aanbod. Tot slot vraagt de analyse van resultaten op groeps- en op individueel niveau om aanscherping.

Samen met de onderwijsinhoudelijke vernieuwingen is er het afgelopen jaar veel aandacht geweest voor het creëren van een professionele cultuur. Dit biedt een mooie basis voor de verdere schoolontwikkeling.

Hieronder volgt een toelichting op het oordeel.

Toelichting

Opbrengsten

De Inspectie van het Onderwijs is op dit moment nog niet in staat om op basis van de uitstroomgegevens of eindresultaten te beoordelen of de leeropbrengsten op schoolniveau overeenstemmen met de mogelijkheden van de leerlingenpopulatie. Zij geeft dan ook nu nog geen oordeel over de resultaten van de school. Wel heeft de inspectie zich op basis van de eindresultaten van de schoolverlaters van de afgelopen drie jaren een beeld gevormd van deze opbrengsten. Deze uitspraken moeten met de nodige voorzichtigheid bekeken worden omdat het normeringsonderzoek nog niet afgerond is. Op basis van de door de school aangeleverde gegevens lijken de eindopbrengsten voor De Schakel van voldoende niveau. In de afgelopen drie jaren (2014, 2015 en 2016) stemmen de resultaten voor zowel begrijpend lezen als voor rekenen-wiskunde overeen met wat gemiddeld genomen verwacht kan worden van scholen met een vergelijkbare leerlingenpopulatie qua (cognitieve) capaciteiten.

Leerstofaanbod

Het leerstofaanbod is op alle onderzochte onderdelen voldoende. Tijdens het vorige onderzoek (2015) zijn twee aspecten van het leerstofaanbod onvoldoende beoordeeld. De school heeft echter met name wat betreft het taalaanbod een kwaliteitsslag gemaakt. Dit is direct zichtbaar in de taalrijke omgeving die het team heeft gecreëerd. Daarnaast zijn alle leraren geschoold in de woordenschatdidactiek en ontvangen de leerlingen een uitgebreid woordenschataanbod. Hierbij is ook expliciet aandacht voor schooltaal. De taalwerkgroep en de twee woordenschatcoördinatoren dragen zorg voor een verdere ontwikkeling en borging van het taalbeleid.

Ook de doorgaande lijn die het vorig jaar na een abrupte invoering van de convergente differentiatie als onvoldoende is beoordeeld, is nu gewaarborgd. De school is bewust bezig met het aanscherpen van deze doorgaande lijn en met het voorkomen van hiaten. Twee voorbeelden hiervan zijn het eerder inzetten

van de taalmethode en het in kaart brengen van wat leerlingen moeten beheersen voor een optimale start in groep 3.

De Schakel beschikt over methoden waarmee ze de kerndoelen voor de Nederlandse taal en rekenen en wiskunde kunnen behalen. Leerlingen die dat aankunnen krijgen ook de stof tot en met het niveau eind groep 8 aangeboden.

Didactisch handelen

De school heeft geïnvesteerd in de invoering van een eenduidig didactisch model. Alle leraren zijn hierin geschoold en hebben meerdere lesobservaties gehad. Deze zijn in eerste instantie uitgevoerd door externen, maar de verantwoordelijkheid hiervoor ligt inmiddels bij de intern begeleiders en vakspecialisten. Hoewel er nog steeds verschillen bestaan tussen leraren heeft dit scholingstraject ertoe geleid dat schoolbreed gezien de leraren een duidelijke instructie geven en een taakgerichte werksfeer creëren. Tevens proberen leraren af te stemmen op de verschillen tussen de leerlingen, zowel op het gebied van leerinhouden, instructie, verwerking en tijd. De aanpak in drie groepen van instructie en verwerking, zoals beschreven in de groepsplannen is zichtbaar tijdens de lesbezoeken. Verder geven de leraren afstemming in onderwijstijd vorm met behulp van weektaken, of door het meegeven van huiswerk. Een mooie ontwikkeling is ook dat de school het woordenschaataanbod voor de onderbouw met behulp van ICT beschikbaar maakt voor ouders, zodat leerlingen er ook thuis mee aan de slag kunnen.

De betrokkenheid van de leerlingen beoordeelt de inspectie nog als onvoldoende. In aansluiting op de onvoldoende beoordeling van deze indicator (5.3) tijdens het vorige onderzoek, heeft de school een aantal acties ondernomen. Zo maken de leraren meer gebruik van coöperatieve werkvormen en zijn leerlingenniveaus nauwkeuriger vastgesteld. Dit laatste heeft een zichtbaar effect gehad op de afstemming. De betrokkenheid van de leerlingen is echter met name tijdens de klassikale instructie nog onvoldoende. Deze duurt in sommige groepen te lang waardoor leerlingen afhaken. In andere groepen is zichtbaar dat de instructie niet echt tot de leerlingen doordringt.

Begeleiding

De leraren hebben zicht op de ontwikkeling van de leerlingen door het gebruik van het leerlingvolgsysteem, methodetoetsen, observaties, zowel op didactisch- als op sociaal-emotioneel gebied. Verder voeren de leraren drie keer per jaar drieweggengesprekken waarin de ontwikkeling van de leerling centraal staat. De analyse van de toetsen is echter schoolbreed nog onvoldoende (indicator 7.2). Analyses richten zich met name op de pedagogische behoeften van de leerlingen. Informatie over geconstateerde hiaten en de daaraan gekoppelde didactische behoeften komen in de analyses onvoldoende aan bod. Een

voorbeeld hiervan is dat tegenvallende toetsresultaten met name worden verklaard vanuit de specifieke toetsituatie.

De school stelt voor alle leerlingen een ontwikkelingsperspectief op. Deze zijn kwalitatief gezien verbeterd in vergelijking met het vorig jaar. Op basis van het intelligentieonderzoek stelt de school een theoretische leerrendementsverwachting vast. De bevorderende en belemmerende factoren en de aandachtspunten voor begeleiding leiden samen met de reeds beschikbare toetsgegevens tot een beredeneerde reële leerrendementsverwachting en tot een vaststelling van een leerroute met streefdoelen per vakgebied.

Indicator 7.4, waarbij het gaat om het formuleren van een plannend aanbod is echter als onvoldoende beoordeeld. De Schakel heeft nog niet helder geformuleerd op basis van welke criteria ze besluit om een ontwikkelingsperspectief naar beneden of naar boven toe bij te stellen. Verder is een sterkere verbinding nodig tussen het ontwikkelingsperspectief, opgesteld door de intern begeleiders, en het groepsplan opgesteld door de groepsleraren waarin het geplande aanbod op basis van de te bereiken doelen gericht vorm krijgt. De leraren nemen de vaardigheidsscore, die in het ontwikkelingsperspectief als doel is gesteld, over in het groepsplan, maar het ontwikkelingsperspectief is nog onvoldoende leidend in de inhoudelijke en didactische uitwerking.

Ondersteuning

De Schakel heeft de keuze gemaakt om leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben in principe via het groepsplan te begeleiden. Dit betreft de groepjes leerlingen in aanpak 3 en daarnaast nog enkele leerlingen met een eigen leerlijn. In tegenstelling tot hetgeen tijdens het vorige onderzoek is geconcludeerd, is momenteel in de groepsplannen en tijdens de lesbezoeken zichtbaar dat de verlengde instructie voor de intensieve groepen (aanpak 3) structureel plaatsvindt. Ook de logboeken laten zien dat de leraren de geplande ondersteuning daadwerkelijk uitvoeren. Recentelijk heeft de school een aanscherping gerealiseerd ten aanzien van het evalueren in het logboek. Hoewel nog pril, is nu al zichtbaar dat deze aanscherping een positief effect heeft op de evaluatie van de ondersteuning die is geboden. De analyse van de ondersteuning is nog niet voldoende (indicator 8.2). In de groepsplannen ontbreekt een heldere didactische probleemanalyse. Pedagogische behoeften van individuele leerlingen staan wel omschreven.

Kwaliteitszorg

De kwaliteitszorg is geheel op orde. Samen met een kwaliteitszorgmanager stuurt de directie de kwaliteitszorg aan. Het grootste verschil met het vorig jaar is dat de school zich duidelijk gefocust heeft op drie veranderthema's en zich op

basis daarvan doelgerichter heeft kunnen ontwikkelen. De Schakel werkt nu op een planmatige manier aan verbeteractiviteiten. Het deels geëvalueerde school(jaar)plan van 2015-2016 heeft inmiddels een vervolg gekregen in een concept school(jaar)plan 2016-2017.

De school heeft een analyse gemaakt van de onderwijsbehoeften van de leerlingen. De focus op het taalbeleid is hier een direct gevolg van. Het team kan winst boeken door de komende jaren ook de visie op het onderwijs aan de specifieke onderwijsbehoeften van haar populatie nader uit te werken en daarbij in het bijzonder de visie op het onderwijs aan het jonge risicokind.

Twee keer per jaar analyseert de school de opbrengsten, waarbij het aantal leerlingen dat boven, op of onder hun doel gescoord heeft centraal staat. Met behulp van de schoolzelfevaluatie creëert de school een beeld van de schoolbrede onderwijsontwikkeling en kwaliteitsverbetering. Deze schoolzelfevaluatie volgt de lijn van individuele leerling, naar groep, naar de prestatie van de school als geheel. Op basis hiervan bekijkt de school welke trends zichtbaar zijn, waar de sterke kanten liggen en de ontwikkelmogelijkheden. Naast deze schoolzelfevaluatie zet De Schakel iedere twee jaar tevredenheidsmetingen uit bij leraren, ouders en leerlingen. Het afgelopen jaar heeft de school ook diverse externen betrokkenen bij de evaluatie. Dit totaal aan acties maakt dat de evaluatie van het onderwijsleerproces nu als voldoende is beoordeeld.

Ouders zijn expliciet over het verbetertraject geïnformeerd. In de school zijn de veranderonderwerpen op allerlei manieren gevisualiseerd. Verder is in de nieuwsbrieven beschreven waar de school mee bezig is. In het nieuwe schooljaar zal tijdens een ouderavond het veranderonderwerp taalbeleid centraal staan, waarbij de school ook de mogelijkheid om thuis aan woordenschatuitbreiding te werken aan de ouders wil toelichten.

3 TOEZICHTARRANGEMENT

Kwaliteit

De Inspectie van het Onderwijs kent aan de sbo De Schakel het basisarrangement toe. De kwaliteit van het onderwijs is weer voldoende. Dit betekent dat de school niet langer onder intensief toezicht valt.

Naleving

De inspectie concludeert tevens dat er geen tekortkomingen zijn in de naleving van de wettelijke voorschriften die zijn gecontroleerd.